

Tisková zpráva

Postoje veřejnosti k právům homosexuálů – květen 2018

- ⊙ Necelá polovina (46 %) české veřejnosti je přesvědčena o tom, že přiznání k homosexualitě by nezpůsobilo potíže v soužití s ostatními lidmi v daném městě či obci. Oproti tomu 44 % občanů se domnívá, že by takovéto přiznání potíže způsobilo – nejčastěji jsou to lidé starší 60 let, lidé hlásící se k levicové politické orientaci či lidé z menších obcí.
- ⊙ Zhruba třetina dotázaných (34 %) uvedla, že mezi jejich přáteli či známými je nějaká homosexuální žena či nějaký homosexuální muž. Většina respondentů (55 %) uvedla, že nikoho takového mezi svými známými nemá.
- ⊙ Ohledně práv homosexuálních mužů a žen má největší podporu právo uzavírat registrované partnerství, které je součástí českého právního řádu. Podpořily ho necelé tři čtvrtiny české populace (74 %).
- ⊙ Celkem 64 % lidí si myslí, že by homosexuálové měli mít právo na adopci dětí svého partnera či partnerky, přesně polovina populace podporuje jejich právo uzavřít sňatek a pouze 48 % dotázaných si myslí, že by homosexuálové měli mít právo na adopci dětí z institucionální péče.
- ⊙ Uvedená práva homosexuálů častěji podporují mladší respondenti (15 až 29 let), respondenti hodnotící svoji životní úroveň jako dobrou, lidé spokojenější se svým životem či lidé hlásící se k pravicové politické orientaci. Jako významná vysvětlující proměnná se ukazuje situace, kdy lidé mají mezi svými přáteli či známými homosexuální ženy a muže. Tito lidé častěji vyjadřují podporu všem sledovaným právům.

Zpracoval:

Tomáš Krajňák

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Telefon: +420 286 840 129, E-mail: tomas.krajnak@soc.cas.cz

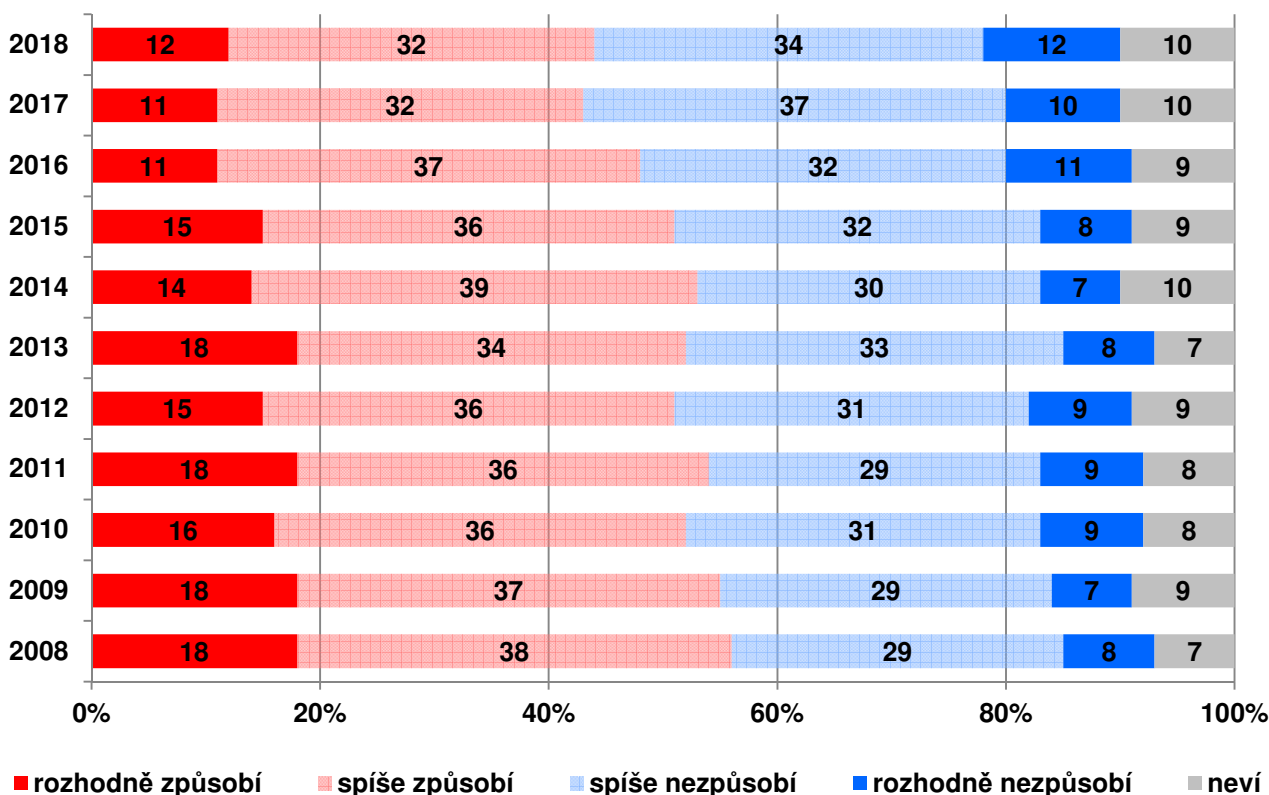

V květnu 2018 byl do pravidelného šetření Naše společnost zařazen blok otázek týkající se tolerance české společnosti vůči homosexuálně orientovaným ženám a mužům. Zároveň byly zjišťovány postoje občanů k tomu, zda by lidé s homosexuální orientací měli mít právo uzavřít registrované partnerství, uzavřít sňatek, adoptovat děti z „ústavů“ – tzv. dětských domovů a adoptovat děti svého partnera či partnerky, s nimiž žijí a na jejichž výchově se podílejí.

Mínění o toleranci české společnosti k homosexuálně orientovaným ženám a mužům bylo zjišťováno pomocí otázky zaměřené na reakci sociálního okolí respondenta. Dotázaní se vyjadřovali k tomu, zda by ve městě či obci, kde žijí, přiznání homosexuality způsobilo potíže v soužití s lidmi. Jak je patrné z grafu 1, více než dvě pětiny lidí (44 % – součet odpovědí „rozhodně způsobí“ a „spíše způsobí“) se domnívají, že by takovéto přiznání způsobilo potíže. Podobný podíl osob si pak myslí opak (46 %). Přesně desetina dotázaných volí možnost „neví“.

Srovnání s hodnotami z dřívějších měření ukazuje, že oproti loňskému šetření nedošlo k žádné významné změně v mínění občanů ohledně míry potíží, které by člověku způsobilo přiznání k homosexualitě. V roce 2018, stejně jako v roce 2017, se tak jednalo o jedno z nejvíce pozitivních hodnocení vnímané tolerance vůči homosexuálům. Porovnáme-li letošní výsledky se šetřením před 10 lety, které se vyznačuje nejnegativnějším hodnocením vnímané tolerance z uvažovaných let, zjistíme, že o celých 12 procentních bodů poklesl podíl osob, jež se domnívají, že by přiznání k homosexualitě způsobilo potíže v soužití s ostatními lidmi v jejich městě či obci. Naopak názor, že by přiznání rozhodně nebo spíše nebylo zdrojem potíží, posílil o 9 procentních bodů.

Graf 1: Způsobí přiznání k homosexualitě potíže v soužití s ostatními lidmi ve Vašem městě či obci?¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 12. – 24. 5. 2018, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Podrobnější analýza odhalila některé rozdíly v závislosti na sociodemografických charakteristikách populace. O tom, že přiznání k homosexualitě by rozhodně způsobilo potíže, jsou statisticky významně častěji přesvědčeni lidé starší 60 let či lidé příklánějící se k levicové politické orientaci. Dále též lidé, kteří se domnívají, že onemocnění AIDS je v současnosti rozhodně problémem v ČR. Protikladné mínění, že by přiznání k homosexualitě potíže nezpůsobilo, častěji zastávají respondenti celkově spokojení se svým životem, ti, kteří mezi svými přáteli nebo známými mají homosexuální ženu nebo muže, a lidé na pozici vedoucích zaměstnanců. Nepřekvapivě lidé žijící v obci do 799 obyvatel častěji uváděli, že přiznání k homosexualitě by rozhodně způsobilo dané osobě potíže v soužití s lidmi z obce. Naopak lidé z Prahy zase častěji uváděli, že by to rozhodně žádné potíže nezpůsobilo.

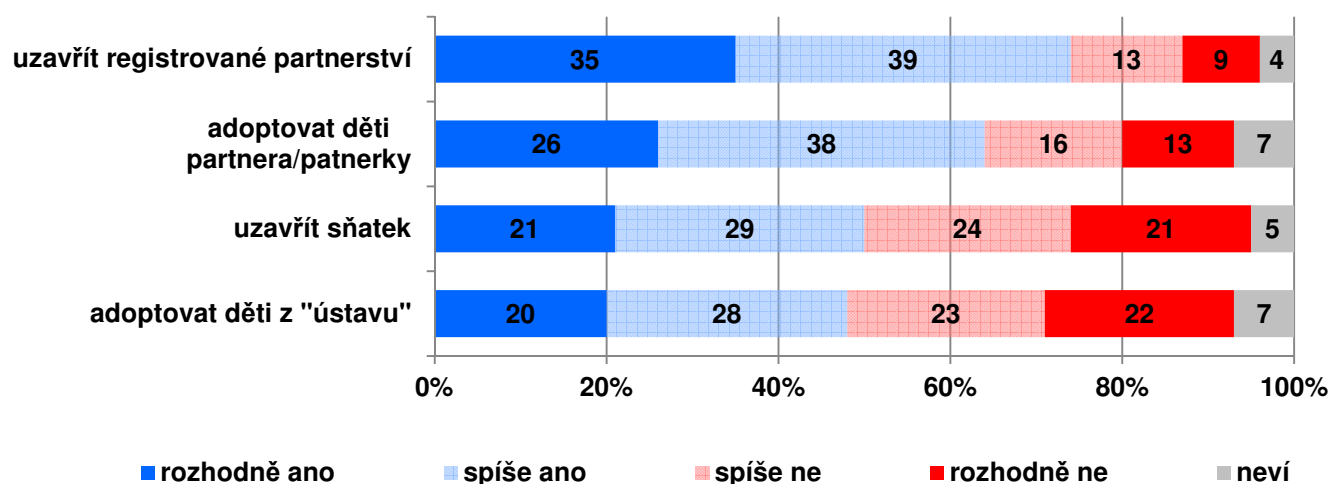
V šetření byla položena třídící otázka, která zjišťovala, zda respondent má přátele nebo známé mezi homosexuálními muži nebo ženami.² Celkem 34 % dotázaných na tuto otázku odpovědělo kladně, 55 % záporně a 11 % zvolilo odpověď „nevím“. Oproti loňskému roku se zvýšil podíl těch, kteří uvedli, že mezi jejich přáteli či známými nejsou homosexuálové, a to o 6 procentních bodů. U odpovědi „ano“ a „nevím“ nedošlo ke statisticky významné změně, tj. proběhl pokles o 3 procentní body shodně u obou variant.

V květnovém výzkumu jsme se dále zajímali o to, jak se čeští občané staví k některým právům homosexuálních žen a mužů (viz graf 2).

¹ Znění otázky: „Představte si, že se někdo ve Vašem městě či obci přizná ke své homosexuální orientaci. Domníváte se, že mu to způsobí, nebo nezpůsobí potíže v soužití s ostatními lidmi ve Vašem městě nebo obci?“ Varianty odpovědi: rozhodně způsobí, spíše způsobí, spíše nezpůsobí, rozhodně nezpůsobí.

² Znění otázky: „Je mezi Vašimi přáteli nebo známými nějaký homosexuální muž nebo žena?“ Varianty odpovědi: ano, ne.

Graf 2: Homosexuální ženy a muži by měli mít právo...³

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 12. – 24. 5. 2018, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Téměř tři čtvrtiny dospělé populace (74 %) uznávají v českém právním řádu kodifikované právo homosexuálů uzavřít registrované partnerství. Proti tomu, aby bylo homosexuálním ženám a mužům umožněno registrované partnerství uzavírat, se v našem výzkumu postavila více než pětina dotázaných (22 %). V názoru na právo osob stejného pohlaví uzavřít sňatek je česká veřejnost méně jednoznačná, ačkoliv i zde mírně převážil souhlas nad nesouhlasem, když souhlas s ním vyjádřilo 50 % oslovených, nesouhlas 45 %.

Výraznou převahu souhlasných odpovědí jsme zaznamenali v případě adopce dětí partnera/partnerky, s nimiž daný člověk žije a na jejichž výchově se podílí. Takové právo by homosexuálním ženám a mužům přiznaly téměř dvě třetiny české veřejnosti (64 %), proti tomu se postavilo 29 % obyvatel. Z uvažovaných práv nejmenší souhlas česká veřejnost vyjadřuje vůči adopci dětí z institucionální péče, tedy z tzv. dětských domovů. Přesto i zde mírně (na hranici statistické chyby) převážilo souhlasné stanovisko, když odpověď rozhodně či spíše ano zvolilo 48 % dotázaných, rozhodně či spíše ne pak 45 % občanů.

Podpora všech sledovaných práv homosexuálů je obecně častější mezi lidmi ve věkové kategorii 15 až 29 let, respondenty hodnotícími svoji životní úroveň jako dobrou, lidmi spokojenějšími se životem a lidmi hlásící se k pravicové politické orientaci. Lidé, kteří všechna sledovaná práva podporují, rovněž častěji uváděli, že mají mezi homosexuálními muži nebo ženami přátele a že by přiznání k homosexuální orientaci podle jejich názoru nezpůsobilo člověku v místě jejich bydliště potíže.

Mezi odpůrce všech sledovaných práv se častěji zařadili respondenti starší 60 let, důchodci, dotázaní hodnotící svou životní úroveň jako špatnou a lidé hlásící se k levicové politické orientaci. Odpůrce všech sledovaných práv rovněž častěji uváděli, že mezi homosexuálními muži a ženami nemají žádné přátele, ani známé a že přiznání k homosexuální orientaci by podle jejich názoru člověku v místě bydliště způsobilo potíže.

³ Znění otázky: „Myslíte si, že homosexuální ženy a muži by měli mít právo: a) uzavřít sňatek, b) uzavřít registrované partnerství (odlišné od manželství), c) adoptovat děti z „ústavů“ – tzv. dětských domovů, d) adoptovat děti svého partnera/své partnerky, s nimiž žijí a na jejichž výchově se podílejí?“ Varianty odpovědi: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

Tabulka 1: Homosexuální ženy a muži by měli mít právo... (časové srovnání v %)

	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
uzavřít registrované partnerství	61/30	69/24	75/19	73/23	72/23	72/23	75/21	72/23	73/23	74/22	74/21	76/19	74/22
uzavřít sňatek	38/51	36/57	38/55	47/46	49/45	45/48	51/44	51/44	45/48	49/47	51/43	52/41	50/45
adoptovat děti	19/70	22/67	23/65	27/63	29/60	33/59	37/55	34/57	-	-	-	-	-
adoptovat děti partnera/partnerky	-	-	-	-	-	-	-	-	58/32	59/33	62/29	68/24	64/29
adoptovat děti z institucionální péče	-	-	-	-	-	-	-	-	45/48	44/49	48/43	51/40	48/45

Poznámka: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“ a součtem odpovědí „rozhodně ne“ a „spíše ne“. Dopočet do 100 % u jednotlivých položek v každém roce tvoří odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 12. – 24. 5. 2018, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Časové srovnání s předcházejícími výzkumy nabízí tabulka 1. Z ní je zřejmé, že veřejné mínění o právu na registrované partnerství je od roku 2008 poměrně stabilní. Od roku 2009 totéž platí o názoru na uzavření sňatku, ačkoliv zde lze pozorovat přeci jen o něco větší výkyvy. Například z roku 2017 na rok 2018 došlo ke statisticky významnému nárůstu podílu nesouhlasných odpovědí ohledně práva homosexuálních párů na uzavření sňatku, konkrétně o 4 procentní body.

V letech 2005 až 2013 jsme se opakovaně ve výzkumech ptali na souhlas s právem homosexuálních žen a mužů adoptovat děti. Od roku 2014 zkoumáme zvláště postoje k adopcím dětí partnera či partnerky a zvláště k adopcím dětí z „ústavu“, tzv. dětských domovů. Pozitivněji přitom občané vnímají adopci dětí partnera či partnerky, kterou aktuálně podporuje 64 % českých občanů. Za oba druhy adopcí jsme od minulého šetření zaznamenali mírný nárůst nesouhlasných odpovědí, a to o 5 procentních bodů v obou případech. Jako statisticky významný se též ukázal pokles u souhlasu s adopcí dětí partnera/partnerky – o 4 procentní body. Pokles o 3 procentní body v případě souhlasu s adopcí dětí z institucionální péče se pohybuje na hranici statistické chyby. Letošní šetření se tak po mírném nárůstu podílu souhlasících s právem homosexuálních párů na adopci dětí v roce 2017 opět vrací na nižší hodnoty, které byly zaznamenány v roce 2016. Navzdory mírnému poklesu souhlasu a naopak nárůstu nesouhlasu lze veřejné mínění v šetření za rok 2018 považovat za jedno z nejtolerantnějších vůči právům homosexuálních párů. Během doby, kdy CVVM takto otázky pokládá, stoupl počet souhlasných odpovědí ohledně práva adoptovat děti partnera či partnerky o 6 procentních bodů, v případě adopce dětí z institucionální péče to bylo o 3 procentní body, tj. na hranici statistické chyby. Nicméně pohled na dlouhodobou časovou řadu (od roku 2005), potvrzuje toto tvrzení, kdy dochází ke kontinuálnímu nárůstu souhlasů u všech uvažovaných položek, které se týkají práv homosexuálních párů.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost, v18-05</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>12. 5. - 24. 5. 2018</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1008</i>
Počet tazatelů:	<i>227</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>OV.114, OV.115, OV.180</i>
Kód tiskové zprávy:	<i>ov180614</i>
Zveřejněno dne:	<i>14. června 2018</i>
Zpracoval:	<i>Tomáš Krajňák</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt *Naše společnost*, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.